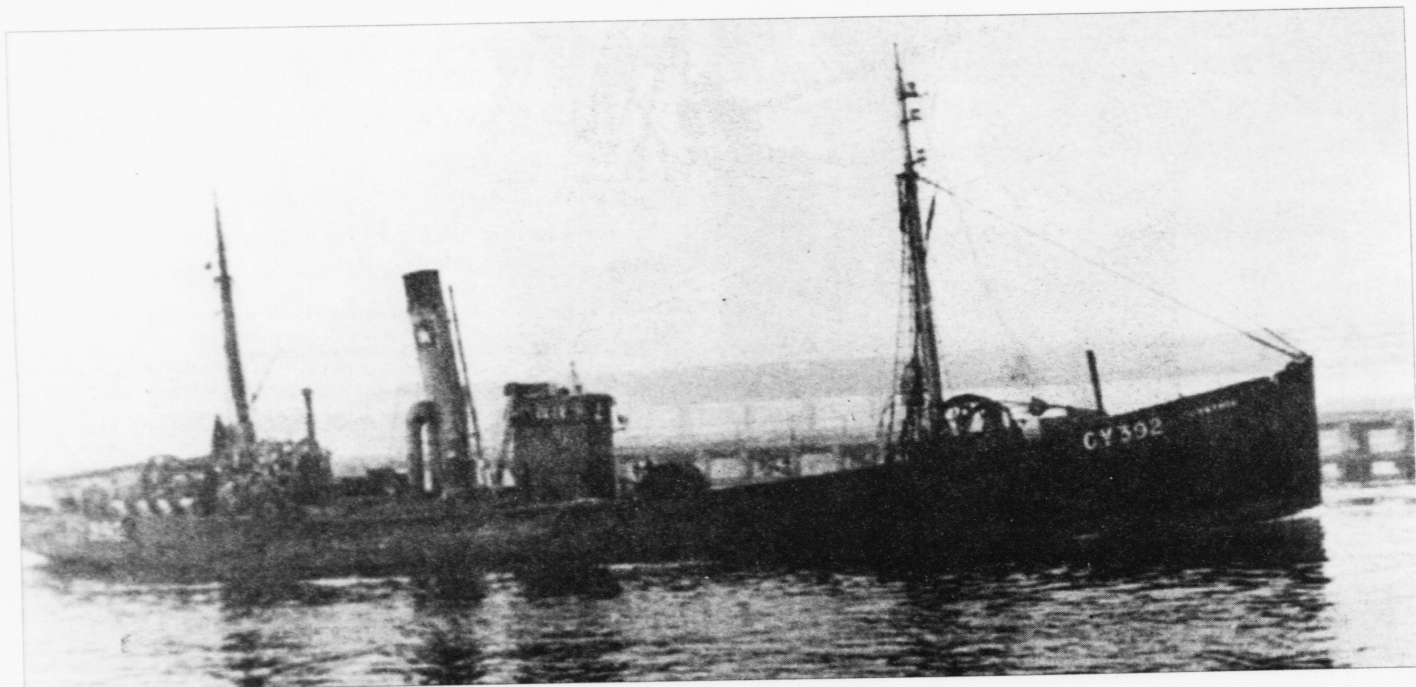

Aquarius GY 76 var fyrsti bretska trolarin sum royndi tógveiðu við Ísland. Hetta var í árinum 1891

Troling í 100 ár

Í 1898 hövdu trolarar roynt undir Íslandi í eini átta ár, við so mikið góðum úrsliti, at bretar vóru farnir at smíða trolarar, sum burturav vóru ætlaðir til fiskiskap í Norðuratlantshavi. Føroyingar vóru fullvísir í, at hesin veiðiháttur ongan møguleika og onga framtíð hevði á okkara leiðum. Tí kom tað sum ein øgiligur skelkur, tá trolarar í tíggjundatali næstan frá einum degi til tann næsta lögdu á grunnarnar summarið 1898. Tað vóru nógvar gitingar tá, hvussu hetta bar til, og somu gitingar hava verið endurtiknar síðani. Í hesi frásøgn verður roynt at greiða frá, hví trolingin byrjaði, júst tá hon byrjaði, og hví hesin veiðiháttur ikki var møguligur fyrr enn tá.

Jóan Jakku Gutesen

Tað var fólkateljing í 1901, og, sum vanligt hevði verið, fór hon fram 1. februar. Hesa ársins tíð var alt mannfólkið heima, men var tað kortini soleiðis, at onkur var burturstaddur henda dagin, varð viðkomandi skrivaður á ein eykalista, sum greiddi frá so væl sum gjørligt, hvar hon ella hann vóru stódd, og hvat tey gjørdur. Um vestmenningin Jógvan í Innstovu varð sagt, at hann var "Ombord i Damptrawler Sethon af Grimsby."

Hesa næstsíðstu fólkateljing á Víkum í Vágum búðu har tá 11 fólk. Men um Víka Rasmus vísu tey ikki við vissu at siga, hvar ið hann var. "Midlertidigt Opholdssted: Ubekjændt". Í Sörvági segðist, at Sörvágs Andras var staddur í Vestmanna. Men felags fyri hesar trýggjar var, at teir allir sigldu við trolarum úr Grimsby, soleiðis sum fleiri aðrir við teimum.

Á Víkum hevði Víka Rasmus sitið á fremstu røð og eygleitt ránsveiðuna

hjá bretska trolarunum innan fyri og uttan fyri mark og í sigling inn á Vestmanna og út aftur. Henda fjarskotna landbúnaðarbygdin hóskaði ikki inn í nýggja tíðarmynstrið, nú hálvt hundrad ár eftir at einahandilin var avtíkin. Sörvágur var vaksin øgiligt seinastu árin, nú útróðurin hevði fingið so týðandi leiklut í samfelagnum, og nógvar ár seinni, tá onki fólk var eftir á Víkum, búðu nógvar teimum í Sörvági.

Tað var ikki rætt, at Sörvágs Andras var í Vestmanna henda 1. februar. Men tað var kortini ikki heilt burtur við, tá Løvu Jógvan, sum var ein av trimum, sum taldu í mannatal, skrivaði soleiðis. Ongilsku trolararnir undir Føroyum hövdu sínar festu høvuðsstøðir, onnur var í Vestmanna og hin í Fuglafirði. Eisini trolarar, sum royndu undir Íslandi, lögdu javnan inn her. Eysturoyar sýslumaður flutti í 1901 úr Söldarfirði til Fuglafjarðar, og áður var sýslumaðurin á Streymoynni fluttur úr Havn til Vestmanna.

Blaðið Fuglaframi hjá Sverra Paturssyni hevur hesa lýsing av Vestmanna árið 1901, júst um-tað mundið, tá fólkateljingin var, nú broytingin frá bóndasamfelag til fiskivinnusamfelag gekk við rúkandi ferð: "...eingin bygd í Føroyum hevur betur skipahavn. Byggin hevur eisini rætt góð líkindi í mangar ættir til at kunna halda seg sum ein av Føroyars høvusbýgðum í komandi tíðum. Skipaferðslan er stór, ikki bert av tí, at havnin er av teimum bestu, men eisini tí at hon er einasta góða havn, ið nærhendis er. Ein stórtur partur av norðanfiskiskipunum liggur har um veturin og útlendsk fiskiskip sigla inn og út í heilum. Vestmanna vann fyrri kortum nógva við at har bleiv sýslumansetur.

Liviligt er plássíð nú. Útróðurin hava Vestmenn-ingar frálíkan, og á landinum geva tær tvær støðir-nar nógva arbeiði, sum har eru til at gera skip aftur. Nógvar peningar forvinst eisini við at selja agn til útlendsk línuskip....

Har lá ein stórtur kassi

og fleyt í vatnsskorpuni við tað stóru upphálgsstønna í Heyganesi. Mær var sagt at hann var fullur av livandi murti. Tað er ov stórtur ómakur við at kasta nótt hvørja ferð eitt skip kemur inn eftir agni. Tí fanga teir seið og murt niðurfyrir og goyma veiðuna livandi í kassum á sjónum; soleiðis eru teir altíð tilreiðar at lata til skipini, sum geva 6-7 shillingar fyri tunna av livandi murti. Yviri á Váli, sum krengjustøðin er, hava teir eisini eitt nóttafelag, sum kastar eftir agni.

Vestmanna er einasta byggin utan fyri Havnina sum hevur gistingarhús."

Tá tað í hesum greina-stubba frá 1901 verður skrivað um ta góðu havn, sum Vestmanna hevur, skal havast í huga, at tað ikki er atløgubryggja, meint verður við, tí ein tilík var ikki til. Ein góð skipahavn tá í tíðini var ein kyrr vág, har skip og bátar rimiliga trygt kundu liggja fortøyað veturin yvir.

Í part við fíggindan Fyri smámanning var

Grimsby porturið út í stóru verð. Ikki Keypmannahavn, ikki Leith ella aðrir býir, sum regluligt ferðasamband var við. Og ferðasambandið við útheimin um aldarskiftið var merkiliga gott. Fuglaframi hevur eitt yvirleit yvir leiðirnar í 1899 og kemur til tað úrslit, at samband er við útheimin yvir 70 ferðir hetta árið. Hetta høga tal kemur av, at skip, sum sigla upp á Ísland, seta inn í Føroyum á vegnum, men eisini strandfaraskipið Smiril hjá Mortensensmonnum ger einstakar ferðir til Íslands. Skotlands og Keypmannahavnar.

Hetta vóru kortini ikki farleiðir, sum smámaðurin valdi sær. Teir sum ætlaðu sær út í stóru verð, fóru við slupp til Grimsby. Eins og Klondike uppi í Kanada júst hetta tíðarskeið dróg fólk til sín úr øllum herðashornum sum ein magnet, so var Grimsby gullgravarabýurin í okkara lítla parti av verðini. Tað gekk sjón fyrri søgn, hvørji ófatilg ríki-dømi vórðu ferd undan Føroyum og Íslandi niður

til bretska imperið við Victoriu drottning á trúnuni, *Queen of Great Britain and Ireland and empress of India*. Hetta heitið sigur tó als ikki frá øllum hennara veldi. Her verður onki nevnt um tey mongu hjá-londini, sum lógu til trúnuna. Og júst um aldarskiftið fóru bretar eitt ófantaligt kríggj sunnast í Afrika, tað sokallaða Boarakríggj, tá hin seinni so navnframi Baden-Powell legði lunnar undir skót-arðsluna.

Ongilsku trolararnir, og trolarar úr øðrum londum við, fiskaðu nakrar dagar, halaðu og spulaðu meginpartin av fonginum út aftur gjøgnum lensipurturini og avreiddu restina fyrri ein prís, sum gav líka nógva, sum ein slupp fiskaði fyrri eitt heilt ár. So stórt var vinningurin tey fyrstu árin, at bretar nú bygdu trolarar beinleiðis ætlaðir til fiskiskap í Norðuratlantshavi.

Ein lögtingsnevnd kemur í 1898 til tað úrslit, at bruttovinningurin hjá einum trolara er 10.000 krónur um mánaðin. Dimmalætting veit at siga heystið